

ONDERWEG MET

PIANIST RALPH VAN RAAT

ACHTER DE VLEUGEL EN TUSSEN DE VLEUGELS

Pianist Ralph van Raat is een voorvechter van nieuwe en actuele muziek en verrast het publiek steeds weer met bijzondere programma's. Zo neemt hij je op zondag 20 november samen met NOS-weerman en klimaatwetenschapper Peter Kuipers Munneke mee naar de duizelingwekkende wereld van het weer. Veel minder bekend is dat Van Raat naast pianospelen nog een grote passie

heeft: vliegen. Heeft hij ergens een repetitie, dan kan het maar zo zijn dat hij in plaats van de auto het vliegtuig pakt. "Tot enkele jaren terug mocht ik alleen dagvluchten doen, maar inmiddels heb ik onder andere mijn nachtlicentie en de aantekening voor het vliegen zuiver op instrumenten, zonder zicht, gehaald. Dus vliegen van en naar een avondconcert is ook mogelijk."

INTERVIEW: ROB KASTELEIJN

Is vliegen voor jou een jongensdroom?

"Ja, ik was al op mijn vijfde met vliegtuigen bezig, hoewel ik toen ook al bezeten was van pianospelen. Pas rond mijn twaalfde kwam daar het verlangen bij om concertpianist te worden. Mijn docent was directeur van het conservatorium in Amsterdam en sleurde mij als het ware de muziekwereld in. Maar die droom van piloot lag er ook. Toen ik veertien was mocht ik van mijn ouders drie weken naar een zomerkamp op vliegveld Hilversum om te gaan zweefvliegen. Daar ontdekte ik dat ik de hele dag weliswaar tussen twee vleugels zat, maar mijn andere vleugel enorm miste. Ik schrok ervan want vliegen was toch mijn ultieme droom? Op mijn zestiende moest ik een keuze maken en is de vliegerij op de achtergrond geraakt. Tot ik als onderdeel van de masterclass op het conservatorium een jaar in Chicago ging studeren. Ik had al regelmatig recitals in Nederland en vloog om de drie, vier weken heen en weer. Toen kwam het gevoel weer helemaal terug. Vijf jaar later ben ik mijn vliegbrevet gaan halen. Ik vlieg nu bijna elf jaar. Ik heb inmiddels ook het brevet voor commercieel piloot/beroepsvlieger, gehaald. Maar ik word geen verkeersvlieger hoor, ik blijf gewoon pianist. Op vrije momenten vlieg ik nu passagiers voor luchtvaartbedrijf Special Air Services, vanaf Teuge en Lelystad Airport."

Vliegen naar een repetitie is vast niet zoals bij een auto: instappen en wegwezen.

"Nee, daar komt wel het een en ander bij kijken. Ik vergelijk het wel met het geven van een concert. Dat is, net als de vlucht, het moment suprême. Daarvoor moet je stukken instuderen en perfectioneren. Als ik wil vliegen, houd ik al dagen van tevoren het weer nauwgezet in de gaten. Ik zet de koers uit, check of er gedeeltes van het luchtruim zijn afgesloten – bijvoorbeeld voor een militaire oefening – en moet een plan indienen bij de Luchtverkeersleiding Nederland. Dat moet minimaal een uur voor je *off blocks* gaat. Zo'n plan is heel gedetailleerd: je route, hoeveel brandstof je bij je hebt, de kleur van je vliegtuig, of je zwemvesten aan boord hebt, of er passagiers meegaan, noem maar op. Daarnaast maak ik voor mijzelf een navigatieplan. Tegenwoordig gebeurt veel op gps, maar als ik naar een voor mij onbekende luchthaven vlieg, schrijf ik alles uit: de kompascoersen, de tijd tussen de verschillende punten, de frequenties van de verschillende vliegleidingen waar ik contact mee moet onderhouden et cetera. Voor vertrek doe ik een uitgebreide check. Ik kijk onder de motorkap: zit alles goed, zie ik geen olievlekken, zijn de vleugels nergens beschadigd? Het vergt veel voorbereiding, net als bij een concert. Ook dan moet je weten waar je versnelt, waar je vertraagt, hoe lang je pauzes neemt tussen de stukken. Eenmaal onderweg heb je geen tijd om daar over na te denken."

"Het leuke is dat de werkelijkheid altijd net even anders is dan je had berekend. Het weer valt nooit honderd procent goed te voorspellen. Of de vluchtleiding wil dat je je koers verlegt omdat er een ander vliegtuig in de buurt is. Je moet het doen met de omstandigheden die op dat moment heersen. Dat is tijdens een concert ook zo. Elke zaal is anders, de akoestiek verschilt, het publiek reageert anders. Net als met vliegen pas je onderweg dingen aan."

Improvisatie dus.

"Ja dat is het. Dat maakt zowel een concert geven als vliegen ook heel erg leuk en spannend. Een hele mooie laatste noot geeft mij dezelfde kick als een boterzachte landing. Eenmaal op de grond voel ik me heel opgetogen: wow, wat een mooie vlucht was dit. Na het slotapplaus kan ik overvallen worden door hetzelfde gelukzalige gevoel: het publiek was enthousiast, ik heb het af en toe net iets anders gedaan dan normaal, maar het pakte goed uit."

Zelf overal heen kunnen vliegen is natuurlijk een ultiem gevoel van vrijheid en avontuur.

Ook als pianist sta jij bekend als avontuurlijk.

"Ja, dat is wel een mooie vergelijking. Vliegen is voor mij bijna therapeutisch. Als ik opstijg en ik zie de wereld langzaam kleiner worden, denk ik: wat zitten we daar beneden toch ingewikkeld te doen. Kijk nou eens hoe mooi en groots het is. De vrijheid van vliegen is een geweldige ervaring. Je kunt *loops*, *spins* of *rolls* doen. Niet met mijn (passagiers)vliegtuig overigens, maar voor mijn opleiding tot commercieel vlieger moest ik ook *aerobatics* doen. Ik heb weleens twee lessen gevolgd. Ontzettend gaaf en spannend om die stick zo ver in je buik te trekken tot je op een gegeven moment ondersteboven hangt. Die vrijheid ervaar ik ook als ik achter de vleugel zit. Ik heb de controle over het instrument en kan er tot op zekere hoogte mee doen wat ik wil. Door klanken te creëren kan ik nieuwe vergezichten oproepen."

Op 20 november kom je met Peter Kuipers Munneke naar De Oosterpoort. Een samenwerking tussen een pianist/piloot en een weerman kan geen toeval zijn.

"Helemaal waar. Voor mijn opleiding tot het commerciële brevet moest ik echt diep in de meteorologieboeken duiken, en ook daarvoor examens afleggen. Het leuke is dat Peter op zijn beurt ontzettend geïnteresseerd is in muziek, dat wist ik voor onze samenwerking helemaal niet. Ik heb hem op een bepaald moment gewoon een mail gestuurd met de vraag of hij het leuk vond om samen een programma te maken rond twintigste-eeuwse muziek. Ik dacht: misschien vindt hij het wel helemaal niks. Maar hij bleek een groot liefhebber van Sjostakovitsj en speelt ook heel goed piano. Inmiddels hebben we een vriendschappelijke band. Een tijdje geleden stuurde hij me een appje met een opname waarop hij Debussy speelt. Dan wil hij natuurlijk weten wat ik ervan vind. Hij is ook al eens meegevlogen naar een concert van ons samen. Dan praten we ook alleen maar over muziek en het weer. Ontzettend leuk als je dezelfde passies hebt."

Ralph van Raat is op zondag 20 november samen met Peter Kuipers Munneke te gast in De Oosterpoort (zie blz. 38).